

9. 31 Joegoslavië

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/5508	18 november 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 94/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/5508, d.d. 18 november 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
94/91

(Afgesloten 181200 NOV 1991)

Kroatië

Zaterdagmiddag is opnieuw een bestand ingegaan, waarover de Kroatische regering en de federale strijdkrachten (JNA) jongstleden vrijdag overeenstemming hadden bereikt. Tot het moment waarop het bestand in zou gaan, was het in heel Kroatië zeer onrustig. Na het ingaan van het bestand zijn de gevechten aanzienlijk in hevigheid afgenomen, met uitzondering van het oosten van Kroatië.

Gisteren hebben de Kroatische autoriteiten bekend gemaakt dat zij niet meer in staat waren de verdediging van de reeds wekenlang door de JNA en Servische strijdgroepen belegerde grensplaats Vukovar voort te zetten. Zij stelden bereid te zijn de stad over te geven, indien de JNA de veiligheid van de (Kroatische) burgerbevolking zou garanderen. Voorzover bekend eist de JNA-leiding echter een onvoorwaardelijke overgave van de stad. Volgens de Kroaten laat de JNA de Servische strijdgroepen (Chetniks), die overigens het bestandsakkoord tussen Kroatië en de JNA hadden afgewezen, bij Vukovar de vrije hand. Gevreesd wordt dat de Chetniks na de val van Vukovar over zullen gaan tot wraakacties tegen de achtergebleven Kroaten. Overigens werd van Kroatische zijde gesteld dat de veiligheid van JNA-militairen (elders) in Kroatië niet meer zou worden gegarandeerd als de burgerbevolking van Vukovar aan vervolging wordt blootgesteld.

De verovering van Vukovar heeft nauwelijks militaire betekenis, maar de strijd was voor beide partijen uitgegroeid tot een politiek-propagandistische prestigezaak. Het moreel van de JNA, die de afgelopen weken in de Servische pers vanwege het uitblijven van grote successen regelmatig is bekritiseerd, zal door deze verovering zeker positief worden beïnvloed. Anderzijds kan de positie van de Kroatische president Tudjman, die toch al blootstond aan kritiek van radicaal-nationalistische zijde, door het verlies van Vukovar nog verder onder druk komen te staan.

In de Kroatische pers is gemeld dat dit jaar alleen al in Zagreb bijna 400 aanvallen van geüniformeerde personen op burgers hebben plaatsgevonden. Hoewel dit werd gemeld in combinatie met andere misdaadcijfers, blijkt uit de context dat een aantal van deze incidenten toe te schrijven is aan leden van extremistische Kroatische groeperingen, die zich aan het gezag en de controle van de Kroatische regering onttrekken.

Federale overheden

De (waarnemend) voorzitter van het door Servië gedomineerde federale romppresidium, Kostic, heeft vrijdag voor een kamer van het federale parlement, waarin alleen nog Servië en zijn bondgenoten zijn vertegenwoordigd, scherpe kritiek geleverd op federaal premier Markovic en zijn minister van Buitenlandse Zaken Loncar (beiden van Kroatische afkomst). De betreffende parlementariërs hebben daarop een motie van wantrouwen aangenomen tegen beide ministers en Kostic opgedragen vervangers voor hen voor te dragen. Deze heeft inmiddels hiertoe de eerste consultaties verricht.

De betreffende motie was overigens niet gericht tegen de overige nog functionerende leden van de regering-Markovic, met name minister van Defensie LrGen Kadujevic (eveneens geboren in Kroatië, maar van etnisch-Servische afkomst) en zijn collega van Binnenlandse Zaken, LrGen Gracanin (een Serviër).

Nadat de afgelopen maanden reeds de meeste federale ministers van Kroatische en Sloveense afkomst op bevel van hun regeringen waren afgetreden, probeert het pro-Servische blok nu de belangrijkste posities in de federale regering te vullen met voorstanders van de Servische koers. Markovic en Loncar hebben zich in het verleden uitgesproken voor het behoud van de "oude" Joegoslavische federatie, maar tevens gepleit voor ingrijpende politieke en economische hervormingen. Eerder circuleerden reeds geruchten dat Servië hoopte Markovic te vervangen door de vertegenwoordiger van Servië in het romppresidium, Jovic.

Een van de plaatsvervangers van Kadujevic, Negovanovic, heeft dit weekeinde verklaard dat de JNA niet zal aanvaarden dat een VN-vredesmacht zal worden geleverd aan de Servisch-Kroatische grens, omdat dit naar zijn mening een voortzetting van het Kroatische geweld tegen Serviërs mogelijk zou maken. Daarmee bekrachtigt hij nog eens de oppositie van de JNA tegen het Kroatische voorstel van de afgelopen week inzake de legering van VN-troepen in Joegoslavië. Zoals bekend stuitte het Servische voorstel om deze troepen aan de westgrens van het inmiddels voor een groot deel door de JNA en Servische troepen veroverde Slavonië te legeren, juist op Kroatische bezwaren. Momenteel worden door vertegenwoordigers van de VN en de EG in Joegoslavië de mogelijkheden onderzocht voor een compromis-oplossing. Deze zou erin voorzien om Slavonië volledig te demilitariseren en onder algeheel toezicht van de VN te plaatsen. Recente uitlatingen van JNA-functionarissen geven echter aan dat binnen de JNA, zoals reeds vermoed, ook hiertegen grote bezwaren bestaan.

In het bovengenoemde interview stelde Negovanovic tevens dat de JNA alles zou doen om Joegoslavië als staat bijeen te houden, en dat zij die deel wilden blijven uitmaken van Joegoslavië dit doel "met het wapen in de vuist zouden realiseren". Een woordvoerder van Kadujevic stelde dezer dagen zelfs expliciet dat de JNA zich niet wil terugtrekken uit heel Kroatië. Aan deze uitlatingen moet groot gewicht worden toegekend, omdat Kadujevic en Negovanovic, samen met CGS Adzic en een aantal prominente inlichtingenofficieren, deel uitmaken van de "uitvoerende staf" van het ministerie, die feitelijk de politieke en militaire koers van de JNA uitstippelt. Het lijkt derhalve vrijwel uitgesloten dat op korte termijn overeenstemming kan worden bereikt over een compromis-oplossing inzake de legering van een VN-vredesmacht. Zelfs is uit de woorden van Negovanovic op te maken dat de JNA onder de huidige omstandigheden weinig ruimte ziet voor een duurzaam staakt-het-vuren, dat een essentiële voorwaarde vormt voor zowel de legering van een VN-vredesmacht als succesvolle onderhandelingen over een politieke oplossing voor de tegenstellingen in Kroatië.

Servië/Montenegro

In recente Servische persberichten is aangekondigd dat op 1 december a.s. een referendum zal worden gehouden over de vereniging van Servië en Montenegro in één enkele republiek. Daarbij werd benadrukt dat het referendum slechts consultatieve waarde zal hebben, aangezien over de vorming van een dergelijke staat slechts de parlementen van de twee deelrepublieken kunnen beslissen. Ook werd gesteld dat het referendum niet zal worden gehouden als vóór 1 december -bijvoorbeeld in het kader van vredesbesprekingen- zou worden besloten tot de opdeling van Joegoslavië. Overigens werd benadrukt dat het idee om Servië en Montenegro samen te voegen reeds een jaar geleden is geopperd. Mogelijk dient dit laatste om te weerleggen dat het project verband houdt met de escalatie van de burgeroorlog in de afgelopen maanden of met onenigheid tussen Servië en

Montenegro. Onduidelijk is nog of ook de leiding van Montenegro dit voorstel steunt.

Internationale vredesinspanningen

Het Duitse parlement heeft unaniem een motie aangenomen waarin wordt opgeroepen tot de snelle erkenning van Slovenië en Kroatië, mits laatstgenoemde republiek garanties geeft voor de rechten van etnische minderheden. In de resolutie wordt tevens gesteld dat na de onafhankelijkheid van Kroatië kan worden onderhandeld met de andere republieken over grenswijzigingen, maar dat deze niet met geweld kunnen worden afgedwongen. Zoals bekend heeft Duitsland gesteld niet te zullen overgaan tot unilaterale erkenning van individuele Joegoslavische deelstaten. Op 10 december loopt echter de (reeds eenmaal met een maand verlengde) termijn af die de EG had gesteld als periode waarbinnen onderhandelingen zouden moeten plaatsvinden over de toekomstige staatkundige verhoudingen in Joegoslavië. De genoemde Duitse motie en andere uitlatingen uit Duitse regeringskringen doen vermoeden dat Duitsland na die datum zal aandringen op onmiddellijke erkenning van Slovenië en Kroatië door de EG.

Conclusie/vooruitzicht

Hoewel tussen Kroatië en de JNA een akkoord is gesloten omtrent een nieuw staakt-het-vuren, zijn de gevechten in Oost-Kroatië niet verminderd. Na de val van Vukovar is een verheviging in de militaire operaties tegen andere Kroatische steden in Slavonië, zoals Osijek en Vinkovci, niet uit te sluiten. Ook het feit dat de JNA zich in de praktijk nog steeds blijft verzetten tegen de stationering van een VN-vredesmacht in de omstreken gebieden van Kroatië en ook weinig ruimte laat voor een duurzaam staakt-het-vuren, onderstreept hoe klein de kans is dat een basis kan worden gelegd voor succesvolle onderhandelingen over een politieke oplossing van de tegenstellingen in Joegoslavië. Een verdere verheviging van de strijd in Kroatië ligt meer in de lijn der verwachtingen. Dit geldt zeker indien van Kroatische zijde verdere militaire acties worden ondernomen in Slavonië of elders in Kroatië, mogelijk rond de geblokkeerde JNA-kazernes.